

Антропоцентричність просторових образів у поезії Вільяма Вордсворта

Представлена стаття присвячена аналізу поетичної та концептотвірної функції просторових образів та їх ролі у відображенні ментальних, духовних та ціннісних етнічних доміант семантичної структури ключового художнього концепту «Людина» у поезії англійського поета-романтика.

Ключові слова: Вільям Вордсворт, англійська література, романтизм, поетичний образ, концепт.

Поезія Вільяма Вордсворта представляє особливе поєднання інтересу до конкретного, буденного враження та прагнення осмислити його приховану сутність, зобразити вічне крізь миттєвість, зрозуміти місце людини у загальній схемі світобудови. Поет створює модель мініатюрної, ніби розчленованої землі, на поверхні якої промінь поетичного узагальнення схоплює точково відокремлені одні від одного, самодостатні, стійкі цілісності – англійського селянина-власника, його дому і найближчого природнього оточення.

Розкриття лінгвокогнітивних механізмів формування і функціонування вербальних образів, що актуалізують базові антропоцентричні концепти у структурі поетичного тексту та їх лінгвокультурна інтерпретація, не можливі без аналізу особливостей поетичного відображення простору як фізичної і духовної опори існування людини. Перебіг «внутрішнього руху» людської думки, почуттів, переживань важко доступний без спостереження «зовнішнього руху» у просторі і його освоєння, і навпаки – аналіз форм і способів «проживання» та перетворення простору забезпечують доступ до глибин душі і особливостей ментальності.

Незважаючи на величезний корпус дослідницьких праць [2; 3], поетика вордсвортівського пейзажу все ще залишається до кінця не розкритою, стимулює наукову рефлексію та прагнення проникнути в її концептуальну та мовно-естетичну сутність. Таким чином, мета статті – виявити поетичну та концептотвірну функцію просторових образів та їх роль у відображенні ментальних, духовних та ціннісних етнічних доміант семантичної структури ключового художнього концепту «Людина» у поезії англійського поета-романтика.

Образна організація простору в поетичних творах Вордсворта обертається до читача різними своїми гранями. З одного боку,

поетичний простір співвідносний із реальним географічним простором, вербалізованим конкретними топонімами, з іншого – «проживається» та інтерпретується персонажем та автором як своє і чуже, близьке і далеке, вороже і сприятливе, існуюче тут і зараз та омріяне, належне минулому, спогаду, відповідає душевному та фізичному стану персонажа, служить фоном зображуваних подій.

Естетичне освоєння простору відбувається крізь призму сприйняття і діяльності основного вордсвортівського персонажа – селянина-землероба, селянина-пастуха, при цьому впадає у вічі домінування ідеї індивідуального, радше, ніж колективного освоєння і перетворення простору. Одинок жниця працює у полі, співаючи, і звуки заповнюють простір долини, подібно роботі, що заповнює простір життя. Хатина пастуха Майкла стоїть високо в горах, далеко від освоєного простору. У поетичній картині, створеній Вордсвортом, герої діють і перебувають поза колективно освоєним простором. Незалежно від того, що потрапляє у фокус поетичного зображення (чи то одиноке дерево, яке дає прихисток втомленому мандрівникові, чи життєвий шлях і доля родини або окремої людини), – це точка у необмеженому просторі природи. Самотність, віддаленість, самотність об'єкта зображення, суб'єкта переживань є домінантною ознакою художньої структури більшості поетичних творів Вордсворта. Вордсвортівський герой самотній як у фізичному, так і соціальному плані, і відтак, «самотність», «віддаленість» як ознака поетичного та реального простору відзначена аксіологічною амбівалентністю. З одного боку, самотність і віддаленість – корелят бідності та старості (поезії *Goody Blake* та *Simon Lee*), з іншого – спасіння від вторгнення негативного «соціального» простору як у сферу інтимності почуттів (поема *The Thorn*), так і в долю персонажів, «поступу нових часів», цивілізаційних змін (поетичні твори *Ruth*, *The Ruined Cottage*, *Female Vagrant* та інші). Мовно-естетична модель індивідуального буття у своїй текстовій проекції об'єктивована у просторово-часових образах, семантичною ознакою яких є перебування у спокої, статичність, циклічність руху по колу, вгору і вниз. Поетичний дискурс Вордсворта насичений мікрообразами каменю, порослого мохом (*hill of moss, mossy stones, verdant hills*), самотнього дерева на пагорбі (*This lonely yew-tree stands / Far from all human dwelling; the bare trees, and mountains bare*), скали, з вершини якої відкриваються безмежні простори (*that tall rock / That eastward looks*) тощо. Такі образи створюють своєрідне «образне світіння тексту», з несподіваного боку показують нам часткові явища, які, разом із тим, володіють

специфічною виразністю у вираженні головного смислу, тону і стильового колориту, що дозволяє прослідкувати рух в текстових глибинах загальної ідеї [1, с. 50]. Вордсворт строго дотримувався принципу зображення людини через звичні явища природи, ідеї гармонійного співіснування людини та природнього оточення, людини як центру, що поглинає природні враження, та природи, яка вібрує згідно з внутрішнім станом суб'єкта, в результаті чого зовнішній і внутрішній «ландшафти» стають символічними корелятами. Це твердження можна проілюструвати на прикладі поем *The Ruined Cottage, Thorn* та *Lucy Gray or Solitude*.

Так, коли у родину героїні поеми *The Ruined Cottage* приходять злидні та біда, гармонія природнього оточення зазнає ознак руйнування, занепаду. Цей стан поглиблюється ще більше, коли «простір» родини і миру руйнує війна. Коли війна забирає чоловіка Маргарет, її скорбота і переживання еманують на стан середовища. Посилення настроїв безнадії, розпачу акцентоване акумуляцією образів невідворотнього фізичного руйнування. У розгортанні текстової нарації ці метаморфози стають все більш відчутними та різючими не лише у динаміці змін природних образів, а й посилені контрастом між так званим «ближнім» та «дальнім» ландшафтом. Кілька разів оповідач навідується до хатини Маргарет, застаючи її у все більш пригніченому стані, а її дім та подвір'я все більше і більше нагадує пустку, тоді як навкруги зеленіють поля, досягає новий урожай, цвітуть квіти, життя природи розпочинає новий цикл. Вишукана, тонка поетична майстерність Вордсворта проявляє себе у поєднанні художніх деталей. Коли оповідач зустрічається з Маргарет відразу після зникнення її чоловіка, коли її печаль і розгубленість ще не настільки глибока, в її душі жевріє надія на його повернення чи бодай звістку про нього, відтворення психологічного стану героїні обрамлено зображенням тих змін, яких зазнає її подвір'я і сад. Плющ обвиває її дім ззовні, сад поступово заростає бур'янами, тоді як всередині: *Her cottage in its outward look appeared / As cheerful as before, in any show / Of neatness little changed.*

Друга зустріч засвідчує різючі зміни у зовнішності героїні: *Her face was pale and thin, her figure too / Was changed; evermore / Her eyelids drooped, her eyes were downward cast. / And when she at her table gave me food / She did not look at me. Her voice was low, / Her body was subdued; I found her sad and drooping.* Від колишньої привітної і життєрадісної Маргарет лишилася тільки тінь. Глибокий розпач, зневіра і скорбота отруїли її душу, її занедбаний дім перетворився на пустку: *The spot though*

fair seemed very desolate, her house / Bespoke a sleepy hand of negligence.

Дім, обжитий людиною, – це внутрішній простір світу, захист від зовнішнього хаосу, у своєму символічному вимірі є двійником людини, оскільки через концепт дому означається не лише внутрішній захищений простір, а й параметри духовного світу людини, її сутність. Аналіз семантичних та асоціативних відношень між елементами художньої структури контексту поеми дозволяє встановити імпліцитну паралель між концептами «Дім» та «Людина», що закладають основи образних моделей: «домашнє вогнище – серце» (*the hearth / Was comfortless*); «вікна – очі» *The windows too were dim*; «книги – думки» (*her few books / Which one upon the other heretofore / Had been piled up against the corner-panes / In seemly order, now with straggling leaves / Lay scattered here and there, open or shut, / As they had chanced to fall*).

Слід звернути увагу на той факт, що для поезії Вордсворта не характерне зображення внутрішнього простору дому (за нечисленними винятками), хоча сам концепт «Дім» є частотним. Поема *The Ruined Cottage* засвідчує спробу поета проникнення в інтимність внутрішнього особистого простору людини. Адже для Вордсворта більш характерне композиційне поєднання природних концептів-образів та антропоконцептів, що, хоча й не омовлене у формальному тропеїчному вираженні, проте слугує розгортанню імпліцитного порівняння людської свідомості та природнього універсуму, і таке розкриття прихованої асоціативності актуалізує поетове розуміння співзвучності між силами природи та людським духом. Таким чином, у поезії основну увагу зосереджено на кореляції концептів зовнішнього простору та психологічного стану, суположенні композиційних «блоків», у яких по черговою акумульовано вербальні елементи на позначення почуттів і станів, та «блоків», у яких втілено деталізовану візуальну картину довкілля в розгортанні образного ряду художнього твору. Земля і оточення вже не слугують для героїні джерелом сили і енергії. Земля у її саду тверда, вкрита сухою травою (*The earth was hard, / With weeds defaced and knots of withered grass*); печаль спустошила душу (*More plainly still that poverty and grief / Were now come nearer to her; She had no wish to live; she must die / Of sorrow*), перетворивши її на зів'ялі квіти: *Of her herbs and flowers / It seemed the better pare were gnawed away / Or trampled on the earth*. Мороз, дощ і сніг позбавили цей спустошений дім останніх життєвих сил (*And so she lived / Through the long winter, reckless and atone, / Till this reft house, by frost, and thaw, and rain, / Was sapped*). Оголене коріння яблуні

символізує вразливість і беззахисність самотньої жінки-вдови: *A chain of straw, / Which had been twisted round the tender stem / Of a young apple-tree, lay at its root; The bark was nibbled round by truant sheep – A wife and widow. Needs must it have been / A sore heart-wasting.*

У результаті спостерігаємо зсув у семантиці мовних елементів, збільшення «глибини» образів, їх експресивності, комунікативного та прагматичного потенціалу, в основі побудови яких лежить принцип еквівалентності, симетричності, семантичного паралелізму та контрасту, які в поетичному тексті стають домінуючим художнім прийомом. Жива правдивість опису досягається також і смисловою та зображальною точністю використання образних елементів, створених на основі сенсорної лексики тематичного мікрополя «холод» (*the first nippings of October frost; heartfelt chillness*). Простір дому наповнюється холодом, холод проникає в тіло. Подих холоду є атрибутом смерті: суположеність у мікроконтексті слів «холод», «хвороба», «смерть», «руїни», «тління» розкриває близькість їх емоційного та експресивного забарвлення, конотативних смислів.

Серед деталізованих ознак занепаду і руйнування, якими починається і закінчується поема, ланцюг образних деталей, покликаний створити перед уявою читача максимальну візуальну точність, включає епітети, метафори-персоніфікації – конвергенцію стилістичних прийомів, що відображає «наступ» природнього простору на пустку, яка утворилася в результаті фізичної та духовної смерті людини, що сама у своїй суті є невід'ємною частиною природи. На голі зруйновані стіни, що дивляться одна на одну, наповзають паростки чагарників, на суху землю в дикому саду наступають клапті сплутаних бур'янів, вербове гілля міцно охоплює простір над струмком.

Важливу роль в аналізованій поемі у відображенні філософського протистояння життя і смерті відіграють колористична естетика означення елементів світу (що обрамляє поетичну нарацію на початку та вкінці твору) – неба, даличини, горизонту, гри тіней, тепла яскравого сонячного проміння і прохолоди сутінок – глибоко символічна за своєю суттю. Сонце і темрява, світло і тінь, життя і смерть, розквіт і руйнування, радість і скорбота зображені поряд як процеси, в яких людина відіграє лише підпорядковану роль і мусить слідувати мудрим законам природи.

Природні елементи простору (рослини, каміння, озера) не лише слугують віхами, що окреслюють межу індивідуального простору існування, а й виконують функцію «вартових» інтимності особистого життя і долі, є оберегами нерозгаданих тайн. Саме таким символічним

сміслом наділені природні просторові образи у поемі *The Thorn*. Високо в горах (*High on a mountain's highest ridge*), коло невеликого озерця, яке ніколи не висихає і не замерзає, росте старий терен: *It looks so old and grey. / Not higher than a two years' child / It stands erect, this aged Thorn; / It stands erect, and like a stone / With lichens is it overgrown*. Навколо нього земля, вкрита мохами й лишайниками (*heavy tufts of moss, / A melancholy crop: / Up from the earth these mosses creep*), його обвивають холодні колючі зимові вітри (*the stormy winter gale / Cuts like a scythe*). Старий терен охороняє невеликий горбочок землі (*A beauteous heap, a hill of moss, / Just half a foot in height*). Аби описати його незвичну красу, що різко контрастує зі зловіщим, пригнічуючим виглядом терену, кольором хмар, висохлою, позбавленою життя землею, традиційно стриманий в образності Вордсворт вдається до поетичних порівнянь, щедро насичує розповідь яскравими деталями, кольорами, відтінками. Однак, наближатися до цього місця треба з обережністю: *You must take care and choose your time / The mountain when to cross. / For oft there sits between the heap / A Woman in a scarlet cloak / And to herself she cries, / 'Oh misery! oh misery! / Oh woe is me! oh misery!'*

В основу сюжету балади покладена традиційна фольклорна тема зрадженого кохання, гріха вагітної, покинутої коханим дівчини, її глибоких, невимовних страждань, таїну й інтимність яких сама природа не дозволяє порушувати. Містичний пейзаж приховує нерозгадану таємницю, скорбота героїні поеми Марти Рей схожа на *mass of knotted joints*, душить її єство, як мохи і лишайники, що обростають старий терен і хилять його до землі: *Up from the earth these mosses creep, / And this poor Thorn they clasp it round / So close, you'd say that they are bent / With plain and manifest intent / To drag it to the ground*. Плач звучить у завиваннях вітру на вершині (*the whirlwind's on the hill*), душу пронизує нестерпний біль (*A pang of pitiless dismay*), і цей біль – колючий терен.

Простір може ставати ворожим для людини, поглинати її, забирати її життя. Тема людини, загубленої у просторі, поглинутої природними стихіями, широко розповсюджена у світовій літературі, актуалізована й у низці поезій Вордсворта, серед яких особливе місце належить віршам *Lucy Gray or Solitude* та *George And Sarah Green*.

Сюжет вірша *Lucy Gray or Solitude*, написаного у 1799 році, відображає реальну подію, переказану авторові його сестрою про те, як у Йоркширі маленька дівчинка загубилася зимою у хуртовину і загинула. Прототипи героїв вірша *George And Sarah Green* також реальні люди, про чю трагедію Вордсворту було відомо з розповіді

їхньої старшої дочки, яка працювала в родині поета. Гріни були простими, бідними селянами, найбіднішими у місцевості, проте славилися своєю добротою і теплом родинних стосунків. Батьки трагічно загинули, коли поверталися зимою з ярмарку у Лангдейлі, залишивши вісьмох малолітніх дітей сиротами, чією долею в подальшому опікувалася сестра поета Дороті. З особистих коментарів поета, спогадів та епістолярної спадщини дізнаємося про художню інтенцію автора одухотворити поетичною уявою постаті Люсі Грей, Джорджа та Сари Грін, аби залишити у пам'яті поколінь їх світлі, позитивні образи. Однак, на нашу думку, філософський, символічний і етичний зміст обох поетичних творів виявляється набагато глибшим, адже символізація речей особливо властива ліриці завдяки її тяжінню до змістової насиченості слова.

Символіка поезії *Lucy Gray or Solitude* складна і багатопланова. Для народження символу митець творить певні умови, своєрідну стратегію тексту, що сприяє профілізації символу, ґрунтованої на принципові узагальнення і наскрізного повторення домінантних вербальних образів, ключових слів, символів-сателітів – кожної «текстової клітинки», починаючи від заголовка чи епіграфа до заключної строфи поезії? – що утворюють асоціативну мережу. Так, усю систему образів та поетичної лексики аналізованого вірша умовно можна розділити на кілька асоціативних шарів, семантика елементів яких дозволяє означити їх як конкретні концептуальні домени, наприклад, емоції, рух, явища природи тощо, які формують індивідуально-авторську смислову структуру, залучаючи асоціативні смисли, закладені в супровідних словах-образах.

Концептуальний домен «рух» включає вербальні структури, що означають мету та напрямок руху (*to the town must go; to light / Your mother through the snow*), характеристика руху (*She wandered up and down; And many a hill did Lucy climb; O'er rough and smooth she trips along*), у яких закладено смисл подолання перешкод, труднощів на шляху. До цього концептуального домену відносимо також й іменники *the print of Lucy's feet, footmarks* та численні вирази, що означають траєкторію руху, блукання (*Then downwards from the steep hill's edge*). Концептуальний домен «простір» представлений мовними елементами *the moor; the bridge of wood, the steep hill's edge, the broken hawthorn hedge, the long stone-wall; an open field, the snowy bank, the middle of the plank*. Концептуальний домен «природні явища» містить лексеми *a stormy night, the snow, the powdery snow, / That rises up like smoke; The storm came on before its time*. Концептуальний домен «стан суб'єкта»

включає поетичні вислови: *The solitary child, No mate, no comrade Lucy knew; / She dwelt on a wide moor; That you may see sweet Lucy Gray / Upon the lonesome wild; And sings a solitary song / That whistles in the wind*, які виконують функцію обрамлення поетичного тексту. Особливого символічного значення набуває винесене у заголовок слово-концепт *solitude* як своєрідний семантичний та прагматичний вектор декодування, виступаючи в ролі апперцептивного елемента цілісної текстової структури та її окремих компонентів. Відібрані семантичні ознаки можуть лягати в основу символізації художнього об'єкта, що в даному випадку вважаємо правомірним при декодуванні обраної поезії як символа-алегорії самотності людини та її буття: шлях і перешкоди на ньому (простір – поле, вершина, болото; стихії – буря, снігові замети) – символи трагічності долі та життя; маленька дівчинка-дитина – символ беззахисності самотньої людини, людини-іграшки в руках фатуму.

Фатум і трагічна доля як основна скеровуюча сила розгортання поетичного і життєвого сюжету вірша *George And Sarah Green* експлікована у першій строфі поезії словами *strangers, fate i grave*, які визначають, відповідно, три семантичні лінії образного руху вірша, що накладаються одна на одну. Концептуальні домени руху, природних стихій і простору містять лексичні елементи, контекстуальна реалізація семантики яких викликає, як і в попередній поезії, асоціативні паралелі «Життя – є шлях», «Життя – є блукання у темному просторі». Просторові образи у поетичному тексті посилені акустичними, які актуалізують смисл відчуженості, непочутості (*a lonely shriek*), смерті (*O darkness of the grave*), психологічного стану, що включає аксіологічно протилежні смислові підсистеми страждання та спокою. Вони стають поняттєвим тлом для розуміння комплексного процесу метафоризації: могила – символ смерті, смерть – звільнення і спокій. Кожен із таких «асоціативних зрізів» у поєднанні відкриває перспективу символічного прочитання мотиву Людини у просторі як поетичного означення проблематики сенсу життя, людини та її ціннісної орієнтації у світі, детермінованості долі людини вищими силами, влада яких над людиною абсолютна. Будучи центральною постаттю в ліриці Вордсворта, людина та її образ розкривають цілу низку смислових шарів. Людина як носій соціальних, психологічних, моральних рис перетворюється у певних контекстах на символ. І в цьому зв'язку обидві аналізовані поезії, хоча й хронологічно розділені, можна вважати такими, що відображають стильову традиційність у символізації антропоморфних образів. Люсі Грей, Сара та Джордж

Гріни є символами долі, що втілюють ідею незалежної від вибору людини загальної наперед визначеності подій, рівності всіх перед владою долі та позначають фаталістичну світоглядну тенденцію.

Будучи володарем «фактологічної даності», Вордсворт силою поетичної думки майстерно породжує зі скупих реальних деталей простір, що виражає самотність людини, страх перед непереборними силами стихії, нерівну боротьбу зі злом, і наповнює цей простір символами, грою світла і темряви, теплом і холодом, крізь які поет здатен бачити більше, ніж проста людина, (*I see around me here / Things which you cannot see*) і розповісти повчальну історію для тих, хто вміє мислити: ... *a common tale / By moving accidents uncharactered, / A tale of silent suffering, hardly clothed / In bodily form, and to the grosser sense / But ill adapted — scarcely palpable / To him who does not think.*

Кожна епоха приносить своє стильове та концептуальне «прочитання» творчості великих майстрів слова, загострюючи увагу на тих аспектах, які крізь історичну перспективу підпорядковуються потоку сучасності і здатні проникнути в художню свідомість сучасної епохи. Лінгво-поетична актуалізація просторових домінант оголюють у творах родоначальника англійського романтизму Вільяма Вордсворта той художньо-естетичний, філософський та етичний комплекс, який ніколи не втрачав у мистецтві актуальності, а на сучасному етапі особливо отримав «стійкість» і належність до ведучих світоглядних і формальних новацій як антропоцентрична парадигма гуманітарної науки. Людина, світ її особистості, доля, ідентичність, національна культура – цей складний художній комплекс, подолавши локальність і автономність індивідуальної художньої свідомості, творчої манери, експериментальності вербальної форми й ідейності змісту, у своєму образно-концептуальному втіленні визначає особливості національного змісту, без якого немислиме мистецтво. І ця національна специфіка полягає не лише у тонко прописаній етнографічності та природовідповідності, адже, як зазначає А. Григорян: «навіть найскрупкульозніша етнографія не стає моментом, який визначає національний зміст мистецтва. Його визначає зчеплення стильового ряду, яке у той самий час зумовлює зверненість національного мистецтва до справжньої цивілізації віку». Національність мистецтва Вордсворта – у перетворенні елементів «хвилюючого етнографічного світу», локальності простору, побутовості тематики і драматизму особисто-інтимних подій у житті художнього героя на символи, що відображали загальнолюдську і національну долю Англії на зламі епох. Натуральне господарство і

природовідповідне життя породжують і «природній» світ людини – знайомий і звичний, однак, цей світ, складний у своїй простоті і первозданності, не позбавлений важких соціальних і духовних колізій, що відображали складні протиріччя епохи. Край у всій своїй хвилюючій живописній етнографічності, що, здавалося, був відторгнутий від віку на зламі століть, виражав соціальні і психологічні процеси, характерні для цього віку, його загальнолюдську і специфічно національну долю.

Список використаних джерел

1. Григорян А. Р. Художественный стиль и структура образа / А. Р. Григорян. – Ереван : И-во АН Армянской ССР, 1974. – 367 с.
2. Дьяконова Н. Я. Английский романтизм. Проблемы эстетики / Н. Я. Дьяконова. – М. : Наука, 1978. – 209 с.
3. Heffernan, James A. W. Wordsworth And Landscape / James A. W. Heffernan // *The Oxford Handbook of William Wordsworth*. – Oxford: Oxford University press, 2015. – P. 518–599.
4. *The complete poetical works of William Wordsworth*. – London: Macmillan, 1888. – Available at: <http://www.bartleby.com/145/wordchrono.html>

References

1. Grigorian A. P. *Hudozhestvenniy stil i struktura obraza* [Literary style and the structure of image]. Erevan, 1974, 376 s. (in Russian).
2. Djakonova N. I. *Angliyskiy romantizm. Priblemy estetiki* [English romanticism. Problems of aesthetics]. Moscow, 1978, 209 p. (in Russian).
3. Heffernan, James A. W. Wordsworth And Landscape. In: *The Oxford Handbook of William Wordsworth*. Oxford, 2015, pp. 518–599.
4. *The complete poetical works of William Wordsworth*. London, 1888. Available at: <http://www.bartleby.com/145/wordchrono.html>

Наталья Романишин. Антропоцентричность пространственных образов в поэзии Уильяма Вордсворта. Статья посвящена анализу поэтической и концептообразующей функции пространственных образов и их роли в отображении ментальных, духовных и ценностных этнических доминант семантической структуры ключевого художественного концепта «Человек» в поэзии английского поэта романтика. В статье продемонстрировано возможность символической интерпретации мотива человека в пространстве как поэтического определения проблематики смысла жизни, человека и его ценностной ориентации в мире. Примерами поэтического дискурса, на основе которого проведен анализ стали поэмы *The ruined Cottage, Thorn, Lucy Grey or Solitude, George and Sarah Green*. Природа и пространство поэтического текста определяют содержание понятий «Человек», «мир его индивидуальности», «идентичность», «национальная культура».

Ключевые слова: Уильям Вордсворт, английская литература, романтизм, поэтический образ, концепт.

Nataliya Romanyshyn. Anthropocentric Character of Special Images in William Wordsworth Poetry. The article studies poetic and conceptual function of special images and their role in reflection of mental, spiritual and evaluative ethnic dominants in semantic structure of the key artistic concept “Human” in William Wordsworth poetry. The article demonstrates the possibility to interpret the motif of human in the space symbolically, which is understood as a poetic definition of sense of life, moral values, human fate and social orientation. Poems *The ruined Cottage*, *Thorn*, *Lucy Grey or Solitude*, *George and Sarah Green* serve as the basis for analysis. Nature and the space of poetic text determine the content of notions “human”, “the world of his individuality”, “identity”, “national culture”.

Keywords: William Wordsworth, English Literature, Romanticism, poetic image, concept.

Стаття надійшла до редакції 18.09.2015 р.

УДК 821. 161. 2 – 12. 04

Сергій Романов

«Історія Сафо» як художній код і біографічний ресурс у життєтворчості Лесі Українки та Л. Старицької-Черняхівської

У статті розглядається проблема художньої інтерпретації та життєвого (на рівні практичного й духовного досвіду) освоєння історико-міфологічного сюжету. На основі біографій і творчості двох українських письменниць-сучасниць показано дві якісно відмінні можливості реалізації жінки в національній культурі. Шлях Л. Старицької-Черняхівської, попри яскравий початок, улягає маскулінному / традиційному / народницькому мейнстрімові. Натомість Леся Українка може слугувати взірцем революційного (для патріархальної культури), а головне унікального фемінного / сучасного / модерного проекту.

Ключові слова: культура, мистецтво, кохання, зрада, самогубство, жінка, чоловік, міф.

Вірш Лесі Українки 1884 року «Сафо» та фрагмент її однойменної драми 1912–1913 рр. постають водночас і поштовхом, і відгуком на драматичну дію Л. Старицької, що вийшла під тією ж назвою 1896 р. Утім, поруч із «корекційним» наміром переакцентувати і / або посилити певні моменти у паралельному творі, доречна й інша, порівняльна стратегія. Адже закінчена драма близької подруги може слугувати своєрідною (хоча, якоюсь мірою, і умовною) ідейно-сисловою матрицею для заповнення лакун драми недописаної. Проте, надійні